

Témy na prijímacie skúšky zo slovenského jazyka a literatúry pre uchádzačov o štvorročné štúdium na Gymnáziu v Považskej Bystrici máj 2022

Č.	Tematický celok	Obsah
1.	Pravopis	Písanie i/í, y/ý, vybrané slová, písanie ä, písanie veľkých písmen, cudzie slová, interpunkčné znamienka, rozdeľovanie slov, priama reč
2.	Zvuková rovina jazyka	Delenie hlások, slabikotvorné spoluhlásky, spodobovanie, pravidlo o rytmickej krátosti, prozodické vlastnosti reči – melódia, prízvuk, dôraz, prestávka
3.	Morfologická rovina jazyka – gramatické kategórie	Určovanie - menné kategórie – rod, číslo, pád, - slovesné kategórie – osoba, číslo, čas, spôsob, vid
4.	Morfologická rovina jazyka – slovné druhy	Určovanie – podstatné mená – delenie, vzory, nesklonné, prídavné mená – delenie, stupňovanie, vzory, zámená – delenie, číslovky – delenie, slovesá – plnovýznamové/neplnovýznamové, jednoduchý/ zložený tvar, tykanie/ vykanie, zvrätané/ nezvrätané, neurčitok, príslovky – delenie, stupňovanie, predložky – vokalizácia, spojky, častice, citoslovcia
5.	Lexikálna rovina jazyka – delenie slovnej zásoby	Jednovýznamové/ viacvýznamové slová, synonymá, antonymá, spisovné slová/ nespisovné slová (nárečia, slang), neutrálne slová/ citovo zafarbené (expresívne) slová, domáce slová/ cudzie slová, archaizmy, historizmy, zastarané slová/ nové slová, slovníky
6.	Lexikálna rovina – obohacovanie slovnej zásoby	Tvorenie slov – odvodzovaním, skladaním, skracovaním, preberanie slov, nepriame pomenovania (metafora, metonymia, personifikácia), jednoslovné a viacslovné pomenovania (združené pomenovania), ustálené slovné spojenie/frazeologizmus, príslovia, porekadla, pranostika, prirovnávanie
7.	Syntaktická rovina jazyka – delenie viet	Jednočlenná veta – slovesná/ neslovesná, dvojčlenná – úplná/ neúplná, jednoduché súvetie, jednoduchá veta – holá/ rozvitá/ rozvitá s viacnásobným vetným členom, vety podľa obsahu – oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia
8.	Syntaktická	Základné vetné členy: podmet – vyjadrený/ nevyjadrený,

	rovina jazyka – vetné členy	prísudok – slovesný/ neslovesný, vetný základ Vedľajšie vetné členy: predmet, príslovkové určenie - miesta/ času/ príčiny/ spôsobu, prívlastok – zhodný/ nezhdný, prístavok
9.	Štylistická rovina jazyka	Jazykové štýly – hovorový, umelecký, administratívny, náučný, rečnícky, publicistický, slohové postupy a ich útvary – informačný, opisný, rozprávací a výkladový, komunikácia – komunikačná situácia, druhy komunikácie, kompozícia textu
10.	Literárna teória	Literárne druhy, formy, žánre, trópy – prirovnanie, personifikácia, epiteton, metafora, metonymia, rým – združený, striedavý, obkročný

Úlohy podľa tém

1. Pravopis

Úloha 1

V ktorej z uvedených možností nie je chyba v písaní začiatočných písmen?

- A. košičan, Slovenská národná galéria, Ulica mieru, Štúrova škola
- B. Avari, Indiáni, černosi, štúrovci
- C. Ekonomická univerzita, Právnická fakulta Univerzity Komenského, ulica Mieru
- D. Preteky Mieru, Opera Predaná nevesta, Kino Fatra

Úloha 2

V ktorej z možností sú napísané všetky slová bezchybne?

- A. tri nuly, náhly sa domov, rozsiahly povrch, gotické katedrály
- B. veľké problémy, stlmí svetlá, hrmí, strmý chodník
- C. belasý odtieň, kosí trávu, dažďové pralesy, neznáme hlasi
- D. šálok, krhiel, právd, vdovi, paní

Úloha 3

V ktorej z možností sú uvedené chýbajúce písmená i/í, y/ý v správnom poradí?

Kalinčiak postav _ zemanov v _ kresl _ l tak živo a pravdivo, že sa stal _ t _ pm _ .

- A. y,y,i,i,y,i
- B. y,y,i,i,i,i
- C. y,i,i,y,y,y
- D. y,y,i,y,i,y

2. Zvuková rovina jazyka

Úloha 1

V ktorej z možností je aspoň v jednom slove porušené pravidlo o rytmickej krátení?

- A. S kamarátom sa stretneme v škole, u kamarátov, na dovolenke, v autobuse.
- B. Keď idete so spolužiakom sami dvaja zo školy, zastavíte sa na zmrzline.
- C. Alebo sa stretnete v meste s niekým, s kým si týždeň chatujete na internete.
- D. Prvé rande neberte príliš vážne.

Úloha 2

Vyberte, ktoré zo slov obsahuje súčasne mäkkú, tvrdú aj obojakú spoluhlásku?

- A. lisovať   B. pochvala   C. odzbrojiť   D. dochádzal

Úloha 3

Vyberte možnosť, v ktorej dochádza k spodobovaniu.

- A. v bubne
- B. rozdeliť
- C. chlieb s maslom
- D. odletieť

3. Morfologická rovina jazyka - – gramatické kategórie

Úloha 1

V ktorej z možností je nesprávne určená jedna z gramatických kategórií alebo vzor?

- A. po zemi – ženský rod, lokál, singulár, vzor dlaň
- B. rekordéri – mužský rod, nominatív, plurál, vzor chlap
- C. vedľa budovy – ženský rod, genitív, singulár, vzor žena
- D. na poli – stredný rod, lokál, singulár, vzor vysvedčenie

Úloha 2

Určte gramatické kategórie a vzor v podčiarknutom podstatnom mene.

S čistým svedomím najďalej zájdeš.

- A. str. rod, pl., A, srdce
- B. str. rod, sg., I, vysvedčenie
- C. str. rod, pl., I, srdce
- D. str. rod, sg., G, vysvedčenie

Úloha 3

V ktorej z možností sú správne určené kategórie a vzor?

- A. pracovali na roli – vzor ulica, lokál, singulár
- B. strediskom kultúry boli kláštory –vzor žena, genitív, plurál
- C. strediskom kultúry boli kláštory – vzor žena, nominatív, plurál
- D. vyrúbali na jar stromy – vzor dub, nominatív, plurál

4. Morfologická rovina jazyka – slovné druhy

Úloha 1

Vyberte vetu s ukazovacím zámenom.

- A. Aký film si videl včera?
- B. Z tmy sa vynoril akýsi tieň.
- C. V dome nie je druhá dielňa.
- D. Chcela mať tamten bicykel.

Úloha 2

Zistite koľko akostných prídavných mien je vo vete:

Smutný pohľad na malý kus popolavého neba, holú stenu susedného domu a cez nízke šindľové strechy na biele jednotvárne vršky, žltú dielňu s komínom naplňoval človeka ťažkým, oloveným citom.

- A. 8
- B. 9
- C. 7
- D. 6

Úloha 3

Vyberte, ktorá veta neobsahuje číslovku.

- A. S oboma deťmi majú starosti.
- B. Ponúkajú dvojité jedlá.
- C. Viacerí sa vyhovárali.
- D. Letecká jednotka sa stratila v tme.

5. Lexikálna rovina jazyka – delenie slovnej zásoby

Úloha 1

Vyberte, ktoré z uvedených slov je protikladom k slovu *dôvtipný*.

- A. vážny
- B. bezduchý
- C. prchký
- D. smutný

Úloha 2

Označte synonymum k slovu *vlohy*.

- A. nadanie
- B. snaha
- C. úsilie
- D. vedomosti

Úloha 3

Vyhľadajte, v ktorej z možností sú uvedené iba spisovné slová a spojenia slov?

- A. o hodinu, pečiatka, v priebehu hodiny
- B. vzhľadom na to, razítko, milá k niekomu
- C. ísť po kamaráta, bielizeň, behom hodiny
- D. za hodinu, po prvé, pre chorobu neprišiel

6. Lexikálna rovina jazyka - obohacovanie slovnej zásoby

Úloha 1

Určte, ktorú vlastnosť človeka vyjadruje daný frazeologizmus.

Vie, odkiaľ vietor fúka.

- A. neposedný
- B. bystrý
- C. prispôsobivý
- D. prefikáný

Úloha 2

Ktoré je správne poradie druhov frazeologizmov?

Dostal sa z blata do kaluže.

Stojí ako kôl v plote.

Na tri krále o krok ďalej.

My o vlku a vlk za dverami.

- A. porekadlo, porekadlo, prirovnanie, pranostika
- B. porekadlo, prirovnanie, pranostika, porekadlo
- C. pranostika, prirovnanie, porekadlo, prirovnanie
- D. prirovnanie, porekadlo, pranostika, porekadlo

Úloha 3

Z ukážky vypíšte zložené slovo.

O Štefanovi Baničovi a jeho živote vieme pomerne málo, pretože ako väčšina Slovákov, chudobných maloroľníkov, nemal doma na ružiach ustlané.

7. Syntaktická rovina jazyka - delenie viet

Úloha 1

Urč vetu podľa členitosti.

Prišiel domov až večer.

- A. dvojčlenná úplná
- B. jednočlenná neslovesná
- C. jednočlenná slovesná
- D. dvojčlenná neúplná

Úloha 2

Ktorá z viet je jednočlenná slovesná?

- A. Nová čerpacia stanica.
- B. Fínsko bolo výrobcom úspešného modelu telefónu Nokia.
- C. Prší celý deň.
- D. Pod'ťe sa na to rýchlo pozrieť!

Úloha 3

Urči, akým typom vety je veta:*Popoludnie.*

- A. holá
- B. neúplná
- C. úplná
- D. jednočlenná

8. Syntaktická rovina jazyka – vetné členy

Úloha 1

Ktoré slovo je vo vete nezhodným prívlastkom?

Lahký závan vetra rozvíril krásnu vôňu.

- A. ľahký
- B. krásnu
- C. vetra
- D. závan

Úloha 2

Určite, v ktorejvete nie je vyjadrený podmet.

- A. Máloktoľý človek je bez chýb.
- B. Ved' aj tak bola priveľmi stará.
- C. Ale ved' tá váza nemala nijakú cenu!
- D. Sestra sa pýta.

Úloha 3

Doplňte presný názov vetného člena zvýrazneného vo vete.

Deti starej mame pravidelne nosievali malú kyticľku voňavých ruží.

_____

9. Štylistická rovina jazyka

Úloha 1

Aké je poradie jazykových štýlov, ku ktorým patria žánre?

prednáška – fejtón – inzerát – poštová poukážka

- A. publicistický, hovorový, publicistický, odborný

- B. odborný, umelecký, administratívny, administratívny
- C. rečnícky, hovorový, publicistický, odborný
- D. publicistický, umelecký, administratívny, administratívny

Úloha 2

Ktorými vetami sa začína a končí príbeh?

1. *Pracujete u nás už dosť dlho.*
2. *Šéf jej preto istého dňa povedal milú správu.*
3. *A v práci si počínate veľmi dobre.*
4. *Bez akýchkoľvek pripomienok holila bradu, ba i niekoľkodňové strnisko.*
5. *A tak žiletka ostrí šéfove ceruzky.*
6. *Žiletka si roky-rokúce poctivo a svedomito plnila svoje povinnosti.*
7. *Patrí vám preto povýšenie.*

- A. 2 a 4
- B. 6 a 7
- C. 1 a 5
- D. 6 a 5

Úloha 3

Uveďte, aký slohový postup je uplatnený v ukážke.

Pozývame Vás na zasadnutie rodičovskej rady, ktoré bude v stredu 10.júna 2021 o 18. 00 v 9. A triede.

10. Literárna teória

Úloha 1

Znakom balady je:

- A. veľký rozsah, obsiahle dielo
- B. dobrý koniec
- C. gradácia
- D. je iba ľudového pôvodu

Úloha 2

Uveďte, akým básnickým prostriedkom je zvýraznené slovné spojenie v texte:

*V plechových rúrach pri uhloch domu cengali kvapky roztopeného snehu. Smutný pohľad na malý kus popolavého neba, holú stenu susedného domu a cez nízke šindľové strechy na biele jednotvárne vršky, žltú dielňu s komínom naplňoval človeka ťažkým, **oloveným citom**.*

- a/ metafora
- b/ personifikácia
- c/ epiteton
- d/ nonsens

Úloha 3

Určiteliterárny druh ukážky.

*Pokojný večer na vršky padal
Na sivé polia
V poslednom líči starootcovská
Horela rola
Z cudziny tulák kročil som na ňu
Bázlivou nohou
Slnko jak koráb v krvavých vodách
Plá pod oblohou*
